

Stilstaan bij bijzondere keuzes

Een gezworen maagd en een Roze Zuster.

Kunstenares Nynke Deinema toont in het Missiemuseum van Steyl een bijzondere video-expositie: twee zwijgende portretten van vrouwen die bewust kozen voor een verhuld leven.

STEYL
DOOR RONALD COLÉE

Het duurt even voor het kwartje valt. Waar sta je als bezoeker van het Missiemuseum nu eigenlijk naar te kijken? Een zuster in een rozewit habijt die wat onwennig voor de camera staat en een man – met baret en stropdas – die een sigaretje rookt. Pas als je de inleidende tekst van dit kunstwerk leest en nog eens goed kijkt, zie je dat het niet om een man en vrouw gaat, maar om twee vrouwen die allebei een bijzondere keuze in het leven hebben gemaakt.

Borsten

Zo is de man uit het noorden van Albanië een burnesha. Een dochter des huizes die er bewust voor gekozen heeft als man door het leven te gaan omdat volgens een vijftiende-eeuwse erecode alleen zonen land kunnen overerven. „Hoe vreemd dit ook klinkt, maar dit is een erebaantje voor die vrouwen”, zegt Nynke Deinema. „Waar geen geslachtsoperatie aan te pas komt. Ze moeten weliswaar mannenkieren dragen, hun borsten afplakken en beloven eeuwig maagd te zullen blijven en niet te trouwen, maar worden door de gemeenschap met respect behandeld. Ze krijgen alle privileges die mannen ook hebben: zo mogen ze onder meer roken, drinken en jagen. De

Het videokunstwerk in de vlinderkamer van het Missiemuseum. Links Roze Zuster Marie Veronique, rechts burnesha Diana. FOTO LAURENS EGGEN

vrouw die ik gefilmd heb, Diana, gaat nu als Lali door het leven en heeft ten tijde van het communisme als militair aan tien mannen leiding gegeven.”

Bij Deinema, die zich na haar afstuderen als beeldhouwster aan de Rietveldacademie op allerlei kunst-disciplines toelagde, rees al gauw het idee een dubbelportret te maken. „Dat celibaat deed me denken aan een non. Waarna ik getipt werd op de Roze Zusters in Steyl, de Dienaressen van de Heilige Geest van de Altijddurende Aanbidding.” De Amsterdamse wist niet wat ze hoorde. „Een geloofsgemeenschap die 24 uur per dag voor een betere wereld bidt – dus een soort internet-verbinding met God heeft – en waarvan nooit iemand buiten de muren van het klooster komt.” Ze vroeg een van de zusters te mogen filmen en kreeg toestemming. De keuze

viel op zuster Marie Veronique. In Steyl bleek dat Deinema de non alleen vanachter een houten spijlenhek kon filmen, omdat ze niet naar het aardse leven mocht komen.

Theezakje

„Uiteindelijk hebben we toen als compromis kunnen regelen dat zij de ruimte achter de tralies even zou verlaten, ik de camera daar zou neerzetten en een theezakje neer zou leggen waar ze moest gaan staan en Marie Veronique dan weer terug in haar ruimte kon komen. Zo gezegd, zo gedaan, totdat bleek dat ik in alle consternatie vergeten was de camera aan te zetten. Toen moesten we dat ritueel nog een keer herhalen.” De vrouwen bewegen bijna niet op de zes minuten durende filmpjes waardoor een medium als video vervreemdend werkt. „Deze portretten tonen een leven dat niet

Ze moeten weliswaar mannenkieren dragen, hun borsten afplakken, beloven eeuwig maagd te blijven en niet te trouwen, maar ze worden door de gemeenschap met respect behandeld.

Nynke Deinema

meer van deze tijd is. Over niet al te lange tijd kunnen deze portretten deel uitmaken van de erfgoedcollectie van het museum.”

Moed

Deinema die een fascinatie heeft om het verhullende te onthullen, wil beide vrouwen zeker niet te kijk zetten. „Ik vind het juist van moed en eigenzinnigheid getuigen zo'n beslissing te nemen. Ook al wordt die keuze bij Diana deels door de omgeving bepaald. Bij Marie Veronique is het een vrij besluit geweest. Voor beiden heeft het tot een transformatie geleid. Vandaar dat ik bewust voor de vlinderruimte van het Missiemuseum heb gekozen om het werk te presenteren. Dat versterkt deze metamorfose alleen maar en laat nog duidelijker zien waar deze vrouwen voor staan.”